

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över departementspromemorian Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen (Ds 2021:24)

(A2021/01560)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian *Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen*.

Utifrån de aspekter som JO har att beakta vill jag framföra följande:

Inledande synpunkter

Promemorian är ett komplement till betänkandet *Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen* (SOU 2020:37) som jag yttrade mig över den 13 oktober 2020 (dnr R 85-2020). I promemorian föreslås att förvaltningslagen (2017:900), FL, ska tillämpas när en arbetslöshetskassa handlägger ärenden enligt den i SOU 2020:37 föreslagna lagen om arbetslöshetsförsäkring.

I mitt yttrande över SOU 2020:37 påpekade jag att frågan om FL:s tillämplighet på arbetslöshetskassorna är central för frågan om vilka regler som ska gälla för arbetslöshetskassornas handläggning och att frågan borde ha utgjort en naturlig del i en utredning vars syfte var att ta fram ett nytt regelverk på området. Det är därför positivt att se att frågan nu har utretts, och med de anmärkningar som anges nedan tillstyrker jag förslaget.

De hänvisningar som i det följande görs till enskilda bestämmelser avser, om inte annat anges, de i promemorian föreslagna bestämmelserna.

Utformningen av 15 kap. 18 §

I 15 kap. 18 § anges att FL ska tillämpas när en arbetslöshetskassa *handlägger ärenden* enligt denna lag. Begreppet *handlägger ärenden* är inte närmare definierat i lagtexten och någon närmare vägledning i fråga om vad som avses ges inte i promemorian. Det kan antas att avsikten är att begreppet ska ha samma innebörd som i 1 § FL. Det bör dock förtydligas vad som avses.

Den föreslagna begränsningen av FL:s tillämplighet

I promemorian föreslås att FL:s tillämplighet på arbetslöshetskassorna ska begränsas till handläggningen av ärenden enligt den i SOU 2020:37 föreslagna lagen om arbetslöshetsförsäkring, vilket kommer till uttryck i 15 kap. 18 §. Någon närmare vägledning om vad som ska gälla vid arbetslöshetskassornas handläggning av ärenden enligt andra lagar, t.ex. ärenden om uteslutning av medlem enligt lag (1997:239) om arbetslöshetskassor, ges inte. Det ges inte heller någon förklaring till varför FL inte ska vara tillämplig också i de fallen.

En risk med den föreslagna ordningen är att det uppstår en osäkerhet i fråga om vad som gäller när arbetslöshetskassorna handlägger ärenden enligt andra lagar. Bristen på vägledning kan leda till att frågan hanteras på skilda sätt inom olika arbetslöshetskassor med risk för att enskilda hamnar i kläm. Det framstår också som krångligt och ineffektivt att arbetslöshetskassorna ska tillämpa olika handlägningsregler för ärenden som till sin natur i många fall är snarlika. Det är svårt att se några bärande skäl för den föreslagna ordningen och i vart fall har dessa skäl inte presenterats i promemorian.

Det ska i sammanhanget också noteras att det i promemorian inte föreslås några särskilda övergångsbestämmelser vilket innebär att de övergångsbestämmelser som föreslås i SOU 2020:37 också kommer att gälla för 15 kap. 18 §. Som jag påpekade i mitt yttrande den 13 oktober 2020 (dnr R 85-2020) kommer lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och den nya lagen att gälla parallellt under en förhållandevis lång tid. Arbetslöshetskassorna kommer därmed under en längre tid att behöva förhålla sig till olika handlägningsregler.

Närmare om de utmaningar som många arbetslöshetskassor står inför

I februari 2020 inledde jag en undersökning av tre arbetslöshetskassors handläggning av ersättningsärenden (dnr 1214-2020). Undersökningen inleddes bl.a. mot bakgrund av att JO under en längre tid hade mottagit klagomål avseende olika arbetslöshetskassors långsamma handläggning av ersättningsärenden. Efter genomförd undersökning kunde jag i ett beslut den 18 juni 2021 konstatera att handläggningstiderna hos de granskade arbetslöshetskassorna generellt var långa och jag uttalade också kritik mot två av arbetslöshetskassorna.

I FL finns det flera bestämmelser som syftar till att stärka den enskildes möjlighet att få en effektiv prövning av frågan om ett avgörande drar ut oskäligt länge på tiden. Den enskilde ska t.ex. enligt 11 § FL underrättas om ett avgörande bedöms bli väsentligt försenat och har enligt 12 § FL också möjlighet att inleda en s.k. dröjsmålstalan.

För att säkerställa att den enskilde får tillgång till den effektiva prövning som bestämmelserna i bl.a. 11 och 12 §§ FL syftar till att stärka, är det angeläget att det inom arbetslöshetskassorna finns tillräckliga resurser samt kunskap om innebörden av bestämmelserna. Det innebär t.ex. att arbetslöshetskassorna måste vara beredda på att, inför den nya lagens ikraftträdande, genomföra utbildningsinsatser samt på

att utveckla och ta fram rutiner och handläggarstöd som underlättar tillämpningen för berörda handläggare.

Med hänsyn till de iakttagelser om långa handläggningstider som jag gjorde i den ovan nämnda undersökningen, kan det antas att tillämpningen av bl.a. 11 och 12 §§ FL kommer att leda till merarbete och i vissa fall också bli betungande för många arbetslöshetskassor. Det är angeläget att det, på sätt som jag beskrivit ovan, finns en beredskap för att hantera den utmaning som det innebär.

Thomas Norling

Ärendet har föredragits av Erika Löwhagen.

Byråchefen Anneli Svensson har deltagit i beredningen.